

Mezinárodní den mateřského jazyka

21. února slavíme Mezinárodní den mateřského jazyka. Tento den je připomínkou toho, že na světě existuje kolem 7 tisíc jazyků, z nichž polovina je ohrožena zánikem již do konce 21. století. Mateřský jazyk je důležitou součástí identity každého člověka. Je to náš nejpřirozenější způsob komunikace. Je to jazyk, ve kterém jsme schopni vyjádřit všechny svoje emoce, stavy, pocity, potřeby, přání, libost či nelibost. Ovlivňuje naše vnímání a myšlení.

Rozmanitost jazyků představuje kulturní dědictví lidstva, o které je nutno pečovat.

Jaký je tvůj mateřský jazyk?

PROČ MLUVÍME ČESKY?

„Nejstarší slova?“ divila se Verunka.

„Copak slova stárnou? A jdou také do důchodu?“ zajímala se Viktorka.

Malý car se usmál. „Stárnou, vytrácejí se, objevují se nová. Úplně prastará slova – například matka, syn, voda – si lidé předávali ústně. Stará slova, za kterými se chystáme, už dnes v běžné řeči neexistují, protože věci a jevy, které tato slova označují, už prostě nejsou. Když zmizí ze světa nějaká věc, často zmizí i slovo, anebo nezmizí, ale nabyde nového významu.“

„Tak jsme tady,“ prohlásil car a polehoučku zaklepal na dveře. Všichni postupně vešli dovnitř. Kolem kulatého stolu seděla skupinka slov s docela šedivými vlasy. Stará slova je laskavě uvítala. „Podívejte se,“ říkal tiše car, „támhleto je slovo *blída*. Jen málokdo ví, že označuje válečný stroj k metání kamenů. A to staré slovo hned vedle je *brnieř*, výrobce brnění. A pokličce se říkalo *koprvadlo*. Jen díky tomu, že moudří a vzdělaní lidé tato slova zapsali, uchovali nám je dodnes.“

„Ještě někoho vám ukážu. Tady bydlí slova, kterým čas přešel kabátky, byla a zůstala, jen se změnil jejich význam. Třeba *blatník*. Dnes víme, že se jedná o kryt kola vozidla, ale dříve toto slovo označovalo člověka sbírajícího bláto. Nebo slovo *ryzí* původně označovalo červenou barvu a slovo *bohatý* neoznačovalo člověka oplývajícího majetkem, nýbrž osobu statečnou. Podívejte, tohle je *dusík*. Dnes nás napadne pouze plyn, ale to nevinné slovo dříve označovalo nástroj na mučení...”

Daniela Krolupperová: Proč mluvíme česky

1. Jaké mohou být příčiny toho, že slova z jazyka úplně vymizí?

2. Proč naopak vznikají nová slova?

3. Zapiš zadaná slova do správné skupiny:

KRAJÁČ, ŠKAMNA, INTERNET, KALAMAJKA, BIOPOTRAVINY, E-MAIL, GROŠ, SUDLICE, MINISUKNĚ, POČÍTAČ

STARÁ SLOVA	NOVÁ SLOVA

4. Co znamenají zastaralá slova? Spoj je s jejich správným významem.

halapartna	učitel
píd'	mince
grešle	zbraň
šenkýř	hostinský
školmistr	délková míra
láptě	střevíce z lýka

